

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 3. februarija 1858.

V spomin Vodnikovega godú

3. svečana 1758.

Kaj nek nocoj na žarnem nebu sije?

Li oznanuje beli dan danica,

Al žarja zlata, sončna porodnica,

Že iskre biserne na zemljo lije?

Še komaj ura tri v zvoniku bije,

Od kar se poslovila je Svečnica;

Vse terdo spí; — le mila Rojenica

Še plête venc slovenske poezije.

Lej! z vencom kinči Žibertov'ga sina,

Ki ga lih kar Krajnica je rodila

Na Jami v Šiški — **Vodnik Valentina.**

Zato Ti Vodnik! klije pevska žila,

Častí Te mojstra pevcov domovina,

V spomin Tvoj kip Ljubljana bo nosila.

Jože Virk.

Slovenski jezik in slovenski národ.

Spisal Valentin Vodnik.

„Novice“ današnje ne morejo menda godú Vodnikovega s svojimi bravci prijetniše praznovati, in spomina njegovega ne živejše obhajati, kakor če iz „Novic ljublanjskih“, katerim je naš Vodnik vrednik bil, od leta 1797 in 1798 povzamejo to, kar je on pisal o slovenskem jeziku in narodu. Mnogim našim bravcom ta mični spis ni znan, zato, ker „Novice“ od leta 1797—1800 le malokdo ima; kdor ga je pa že tudi bral, ga bo gotovo vnovič rad prebiral. Prenaredili nismo v njem nič; le tam pa tam smo popravili kakošno besedico, katero bi bil Vodnik po današnji slovnici gotovo sam popravil.

Čujmo tedaj, kaj je Vodnik, kterege spomin vsak hvaležni rodoljub danes ponosno obhaja, pred 60 leti o svojem narodu in njegovem jeziku pripovedal. To-le so njegove besede:

Stare reči so tudi nove tistim, katerim so neznane. Zatorej bodem popisoval, od kod krajnski jezik inu zarod pride, inu od nekidanih časov začel.

Krajnci so en odraslik velikiga slovenskiga naroda, kateri zdaj prebiva od teržaškiga morja noter do zmerzliga morja v Moškovii skuz 400 milj široko, inu od pemskiga noter do dežele Kamčatka na konec moškovitarskiga cesarstva še čez tavžent milj na dolgost. Skorej vse ljudstva v tim prostori so Slovenci; to je, Krajnci, Slovenci, Hrvatje, Dalmatini, Bosnjaki, Slavonci, Slovaki, sèm ter kjè po Turškim inu Ogerskim; ti so ta kraj Donave. Na unim kraji Donave pak so Pemci, Moravci, Polci, Pomurjani, Lužici, Vandali, Vendi, Litavci, Leti inu neizmirjena prostranost moškovitarskih prebivalcov po Moškovii, Severii inu

na meji Tartarie. Ti vsi imajo sploh ime, de so Slovenci, inu imajo jezik od ene same matere, namreč, slovenski jezik.

Od kod te ljudstva pridejo, kaj so nekidaj bile, nimajo zadosti starih popisavcov. Narbolj jih jezik razodeva, kaj inu od kod so oni.

Slovenski jezik je v prvih ali koreninskih besedah nekaj podoben armenskimu inu perziškemu. Še bol so si med seboj podobni, gregski, latinski, nemški inu slovenski. To pokaže, de so ti rodovi nekidaj v narpervih časih skup rojeni notri v sredi Azie. Počasi so Gregi, Latini, Nemci inu Slovenci se ven iz Azie v Evropo širali, inu Armence inu Perse v Azii popustili. Mati jih je odstavila, oni so iz zibeli ustali, inu govorit začeli.

Kadar so Slovenci iz Azie svoje zibeli ven šli pruti Evropi, niso bili sami, temuč je bila še le osnova štirih velikih jezikov ukup, to je, Gregov, Latinov, Nemcov inu Slovincov.

Počasi so več po sveti vidili, rodove gmerali, rodovi so med seboj blebetali inu se v besedah eden od drugiga dalšali; tako dolgo, de je jezik štiri velike verhe pognal: Grege, Latince, Nemce inu Slovence. Timčasi so divji okol hodili, od lova, od sadja inu zeliš se živeli.

De so ti štirje verhovi iz eniga jezika, sam jezik razodeva; postavim Slovenec reče: mati, Nemec mutter, Latinec mater, Greg meter; mi pravimo: miš, Nemeč maus, latinec mus, Greg mys; tako tudi: kluč, schlüssel, clavis, klys; jajce, ey, ovum, oon; sedim, sitze, sedeo, hiseo; nov, neu, novus, noes; inu tako naprej silno dosti drugih besedi.

Gregi inu Latini so bližej poldne ostali; Nemci inu Slovenci so bol pruti polnoči od sonca naprej derli, inu se v sedajnih sojih deželah vstavili, živino pasli, čede varovali inu zverine morili.

Počasi so zemlo perpravili za stanovitno prebivališe inu za nive; polsko delo se je začelo, z delam hiše, s hišami zemle, last, pravice, oblast, kralstva, inu bolj uravnano zaderžanje. Še dan današni vidimo, de človeški rod čedalje bolj v hribe leze, gošo trebí inu rodovitno zemlo perdeluje.

Gregi inu Latinci so per sred-deželnim morju pruti poldne ostali; Nemci inu Slovenci so v bol merzle gojzde pruti polnoči svoje čede gnali; počasi se v jeziku ločili inu sledni svojiga sebi naredili. Od tod pride, de v dostih besedah enakost imamo; mi smo namreč ene, dosti bližne žlahte, inu ne smemo prepira imeti, sebi lastiti, inu si oponašati v tem, kar je mati obema za delež pustila.

Nemec je pred Slovincam v Evropi naprej tišal, inu še zdaj od Azie dalej stoji; Slovenec je zadej ostal, inu je po teh deželah, katere smo unidan imenovali. Nemec pomeni toliko, kar mutec. Slovenec ga ni zato mutca imenoval, kakor bi neznal govorit, ampak zato, ker ga ni zastopil, inu je bil Slovincu, kakor mutast, po tem, kader sta dal časa razločena živela inu sledni svoj jezik razločila. Slovenci pak so se tako imenovali, ker so se med seboj zastopili, inu si lahko eden drugimu slovo ali besedo dajali, zakaj slova med vsimi drugimi Slovenci pomeni besedo.